

Dit document maakt gebruik van bladwijzers.
HERZIEN PER 21 APRIL 2017.

NBA-handreiking 1116

**Kader voor accountants bij de controle van de
door pensioenfondsen in aanmerking genomen
levensverwachting in verband met het
beschikbaar komen van nieuwe relevante
informatie**

24 juli 2015

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

NBA

NBA-handreiking 1116 Kader voor accountants bij de controle van de door pensioenfondsen in aanmerking genomen levensverwachting in verband met het beschikbaar komen van nieuwe relevante informatie.

NBA-handreiking 1116:	Kader voor accountants bij de controle van de door pensioenfondsen in aanmerking genomen levensverwachting in verband met het beschikbaar komen van nieuwe relevante informatie
Van toepassing op:	Openbaar accountant die werkzaam is bij of verbonden is aan een accountantspraktijk die controleopdrachten uitvoert bij pensioenfondsen
Onderwerp:	Beoordeling van de ontwikkeling van de levensverwachting als onderdeel van de controle van de voorziening voor pensioenverplichtingen.
Datum:	14 juni 2011
Laatst herzien:	24 juli 2015
Status:	NBA-handreiking, geen dwingende bepalingen. Wanneer in de tekst het woord 'dient' of een synoniem daarvan wordt gebruikt, betreft het een verwijzing naar wettelijke of overige verplichtingen.
Relevante regelgeving	- Controlestandaard 540 - <i>Controle van schattingen, met inbegrip van schattingen van reële waarde, alsmede de toelichting daarop</i> - Controlestandaard 620 - <i>Gebruikmaken van de werkzaamheden van een door de accountant ingeschakelde deskundige</i>

Kader voor accountants bij de controle van de door pensioenfondsen in aanmerking genomen levensverwachting in verband met het beschikbaar komen van nieuwe relevante informatie

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
2 Beschikbare prognosetafels	4
3 Kader	4
3.1 Uitgangspunten	5
3.2 Stappenplan	5
Bijlage 1: Verslaggeving - bij Kader voor accountants bij de controle van de door pensioenfondsen in aanmerking genomen levensverwachting in verband met het beschikbaar komen van nieuwe relevante informatie	8
Bijlage 2: Inge vulde vragenlijst NBA inzake totstandkoming prognosetafel AG2014	10

1 Inleiding

Doel van deze handreiking is accountants die werkzaam zijn in de praktijk van de controle van pensioenfondsen richting te geven over zowel de wijze van omgaan met ontwikkelingen in levensverwachting zoals opgenomen in prognosetafels als keuzes die het pensioenfondsbestuur daarbij heeft gemaakt. Het belang hiervan kan groot zijn omdat de ontwikkelingen van de levensverwachting kunnen leiden tot materiële effecten op pensioenvoorzieningen.

Deze handreiking gaat in op de controle van door pensioenfondsen gehanteerde prognosetafels die zij gebruiken bij de schatting van de voorziening voor pensioenverplichtingen. Benadrukt wordt dat daarmee slechts voor een deel invulling wordt gegeven aan de werkzaamheden die de accountant op grond van controlestandaard 540 en andere relevante standaarden geacht wordt uit te voeren ten behoeve van de controle van de voorziening voor pensioenverplichtingen. Ook wordt benadrukt dat het bij ontwikkelingen in levensverwachting (en verwerking in pensioenvoorziening) gaat om een schattingswijziging en geen stelselwijziging.

Deze handreiking is vooral bedoeld voor ondersteuning bij door externe accountants uit te voeren controles van pensioenvoorzieningen in jaarrekeningen (en staten) van pensioenfondsen in verband met het uitbrengen van de Prognosetafel AG2014. De nieuwe prognose van de levensverwachting is gebaseerd op een stochastisch model en heeft een langere horizon dan de 51 jaar die in eerdere prognosetafels werd gehanteerd. Afhankelijk van eventuele nieuwe ontwikkelingen in de modellering van levensverwachting (of andere externe omstandigheden) wordt een herziene versie gemaakt van deze handreiking.

2 Beschikbare prognosetafels

Zonder limitatief te willen zijn, wordt het beeld rondom overlevingskansen veelal gevoed door de AG prognosetafels, de Bevolkingsprognoses van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de Generatietafels Pensioenen van het Verbond van Verzekeraars. Voor pensioenfondsen zijn naast eigen waarnemingen van het fonds met name de AG Prognosetafels richtinggevend. De AG Prognosetafels zijn specifiek opgesteld door het AG om pensioenfondsen in staat te stellen de technische voorzieningen en premies vast te stellen en te toetsen. Deze prognosetafels worden door de meeste pensioenfondsen in Nederland gebruikt.

De accountant houdt bij zijn werkzaamheden rekening met de meest actuele informatie. In de Q&A (zie [bijlage 2](#)) wordt daar nader op ingegaan.

3 Kader

In het vervolg van deze handreiking wordt een kader gegeven voor de wijze waarop de accountant kan omgaan met de consequenties van de nieuw beschikbaar gekomen informatie omtrent de levensverwachting bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfondsen. In [hoofdstuk 3.1](#) worden de uitgangspunten geformuleerd. In [hoofdstuk 3.2](#) wordt een stappenplan uitgewerkt om inhoud te geven aan het hiervoor genoemde kader. In [bijlage 1](#) bij deze notitie wordt enige achtergrondinformatie verstrekt met betrekking tot verslaggeving.

Bij het uitvoeren van zijn werkzaamheden kan de accountant gebruik maken van de (actuariële) deskundigheid van een actuaaris, met inachtneming van onder meer de volgende controlestandaarden uit de NV COS:

- ~~Standaard 230~~ *Controledocumentatie*;
- ~~Standaard 500~~ *Controle informatie* (in het bijzonder de door het management ingeschakelde deskundige);
- ~~Standaard 540~~ *De controle van schattingen, met inbegrip van schattingen van reële waarde, alsmede de toelichting daarop*;
- ~~Standaard 620~~ *Gebruikmaken van de werkzaamheden van een door de accountant ingeschakelde deskundige*.

De samenwerking tussen onafhankelijke externe accountant en certificerend actuaire in het kader van de controle van de jaarrekening en verslagstaten van pensioenfondsen is thans¹ gebaseerd op een handreiking die is opgesteld na overleg tussen het NBA en AG. Het is algemeen gebruik dat de hierin opgenomen afspraken als uitgangspunten worden gehanteerd voor de wijze waarop de controlerend accountant gebruik maakt van de werkzaamheden die door de certificerend actuaire worden verricht.

3.1 Uitgangspunten

- Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het bepalen van de uitgangspunten voor de voorziening voor pensioenverplichtingen rekening houdend met de daarvoor geldende kaders van wet- en regelgeving en de toezichthouder (DNB).
- Het bestuur zal bij het bepalen van zijn (actuariële) uitgangspunten rekening houden met voor toezichthouder DNB acceptabele grondslagen die gebaseerd zijn op de principes van consistentie, prudentie en actualiteit.
- Fondsspecifieke kenmerken zijn leidend bij bepaling van de grondslagen voor het vaststellen van de voorziening voor pensioenverplichtingen waaronder de levensverwachtingen.
- De keuze voor bepaalde grondslagen moet gebaseerd zijn op een gedegen proces waarbij een afweging is gemaakt van de actualiteit van de gehanteerde informatie, door toezichthouders als acceptabele (prudente) aangemerkte grondslagen en consistentie tussen jaren.
- De wijze van verwerking van de uitkomsten van het hiervoor genoemde 'gedegen proces' en de rapportering hierover zal plaatsvinden in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving inzake financiële verslaggeving (zie [bijlage 1](#)) en de Pensioenwet.

3.2 Stappenplan

3.2.1 Stap 1

Op grond van de in [paragraaf 3.1](#) genoemde uitgangspunten neemt het fonds eerst voor haar eigen populatie een standpunt in over de levensverwachting. Als gevolg van onzekerheden die inherent zijn aan de activiteiten van een pensioenfonds, kan de omvang van de voorziening voor pensioenverplichtingen niet exact worden bepaald maar betreft een schatting. De bepaling van de parameters ('veronderstellingen') die van belang zijn voor de berekening van de omvang van de voorziening vindt plaats door middel van oordeelvorming op basis van de beschikbare relevante informatie. Het maken van **redelijke** schattingen met betrekking tot de parameters die van belang zijn voor de berekening van de pensioenverplichting is een belangrijk onderdeel van het proces van totstandkoming van een jaarrekening.

In dit kader is voor de accountant Standaard 540 van belang. In paragraaf 6 wordt de doelstelling van de controle van schattingen uiteengezet. Het gaat hierbij om het verkrijgen van voldoende en geschikte controle-informatie over de vraag of schattingen in de jaarrekeningen redelijk zijn en of de daarop betrekking hebbende toelichtingen adequaat zijn.

Bij het beoordelen van de levensverwachting die gekozen is bij het bepalen van de Voorziening voor Pensioenverplichtingen onderwerpt de accountant de volgende veronderstellingen aan een onderzoek:

- Keuze van de levensverwachtingen daarin verwerkte sterftetrend;
- Fonds specifieke aanpassingen zoals voor ervaringssterfte;
- Wijzigingen in de veronderstellingen ten opzichte van de vorige periode.

Opgemerkt wordt dat een levensverwachting (i.e. prognosetafel) als zodanig ook een model is. Alvorens tot beoordeling van een levensverwachting kan worden overgegaan dient inzicht te worden verkregen in de modellering alsmede de bruikbaarheid in de gegeven omstandigheden.

In RJ 610 alinea 249 is vermeld dat moet worden uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening dient te worden gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De gehanteerde uitgangspunten dienen te passen binnen de eisen die de

¹ NBA-handreiking 1120 *Gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaire bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfondsen en Verzekeringsmaatschappijen*

Pensioenwet stelt ten aanzien van actualiteit, prudentie en consistentie, rekening houdend met fonds specifieke kenmerken.

Belangrijk is dat wijzigingen van de levensverwachting, evenals bijvoorbeeld aanpassingen in de grondslagen voor ervaringssterfte, gehuwdheidsfrequentie en kostenopslagen door het bestuur van het pensioenfonds onderbouwd worden door een gedegen onderzoek.

In het kader van de professioneel kritische instelling van de accountant bij de uitvoering van zijn werkzaamheden is de accountant alert op indicaties voor het negeren van beschikbare informatie of vooringenomenheid, een passende modelkeuze en een consistente toepassing.

3.2.2 Stap 2

Op grond van Standaard 540 toetst de accountant de robuustheid van het door het pensioenfonds doorlopen proces om te komen tot de beoordeling van de ontwikkeling in de levensverwachting bij de populatie. De accountant beoordeelt de kwantitatieve onderbouwing van deze analyse. Hierbij rekening houdend met de vereisten van Standaard 500 die regels geeft voor het gebruik van door het management ingeschakelde deskundige (adviserend actuaris), Standaard 620 die regels geeft voor het gebruik van de werkzaamheden van de (certificerend) actuaris en praktijkhandreiking 1120 die hieraan invulling geeft.

De accountant verkrijgt inzicht in de wijze waarop het bestuur van het pensioenfonds de schattingen maakt, alsmede inzicht in de gegevens waarop deze zijn gebaseerd, met onder andere inbegrip van:

- De methode, met inbegrip van het model, dat werd gehanteerd bij het maken van de schatting;
- De relevante interne beheersingsmaatregelen;
- De vraag of het bestuur van pensioenfonds gebruik heeft gemaakt van een deskundige;
- De veronderstellingen die aan de schattingen ten grondslag liggen;
- De vraag of een verandering ten opzichte van de voorgaande verslagperiode is geweest, dan wel had moeten zijn, in de methoden voor het maken van schattingen en zo ja, waarom.

De accountant verkrijgt inzicht in de werkzaamheden die de certificerend actuaris van het pensioenfonds dienaangaande heeft verricht en bepaalt in welke mate hij daarvan gebruik kan maken.

3.2.3 Stap 3

De accountant evalueert op grond van de controle-informatie of schattingen in de financiële overzichten redelijk zijn in de context van het van toepassing zijnde stelsel voor financiële verslaggeving dan wel dat deze een afwijking bevat (Standaard 540 paragraaf 18). De accountant stelt daarnaast vast dat de op de schattingen betrekking hebbende toelichtingen in de jaarrekening adequaat zijn, binnen de context van het van toepassing zijnde stelsel voor financiële verslaggeving (veelal Titel 9 Boek 2 BW). Belangrijk hierbij is dat de accountant RJ 610.253 (toelichting) en RJ 145 (schattingwijzigingen) betreft in zijn controle. Zie ook [bijlage 1](#) voor een aantal verslaggevingsaspecten.

Bij de hierboven genoemde werkzaamheden betreft de accountant zowel het schattingsproces zoals genoemd in stap 2 (zie [paragraaf 3.2.2.](#)) als het model dat ten grondslag heeft gelegen aan de bepaling van de levensverwachting.

In overleg met het AG heeft het NBA ter voorbereiding het generieke deel van deze werkzaamheden met betrekking tot de AG prognosetafel uitgevoerd. De hierop betrekking hebbende vragen en antwoorden zijn opgenomen in [bijlage 2](#).

Indien een pensioenfonds een andere prognosetafel hanteert dan de AG Prognosetafel, onderzoekt de accountant of het pensioenfonds toereikende soortgelijke werkzaamheden heeft uitgevoerd en wat de bevindingen van de certificerend actuaris dienaangaande zijn.

3.2.4 Stap 4

Naar aanleiding van de werkzaamheden die de accountant heeft verricht in zijn onderzoek naar het getrouwe beeld van de jaarrekening en de controle van de verslagstaten, schenkt de accountant in zijn verslag van bevindingen aan het bestuur en degenen belast met governance van het pensioenfonds (zie hiervoor paragraaf 16 van Standaard 260 *Communicatie met degenen belast met*

governance expliciete aandacht aan aard en onzekerheden van door het bestuur gehanteerde levensverwachting, de werkzaamheden die de accountant in het kader van de beoordeling van de gehanteerde levensverwachting heeft verricht en de bevindingen die daaruit voortkomen.

- [Bijlage 1](#): Verslaggeving - Kader voor accountants bij de controle van de door pensioenfondsen in aanmerking genomen levensverwachting in verband met het beschikbaar komen van nieuwe relevante informatie
- [Bijlage 2](#): Ingevulde vragenlijst NBA inzake totstandkoming prognosetafel AG2014

Bijlage 1: Verslaggeving - bij Kader voor accountants bij de controle van de door pensioenfondsen in aanmerking genomen levensverwachting in verband met het beschikbaar komen van nieuwe relevante informatie

In deze bijlage 1 wordt kort ingegaan op de relevante aspecten betreffende de verslaggeving, en de toelichting over onzekerheden in de jaarrekening van het pensioenfonds.

De verslaggevingsnormen waaraan de accountant toetst liggen vast in het Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 610 Pensioenfondsen en de Pensioenwet.

In RJ 610 alinea 247 staat het volgende over de waardering:

In de Pensioenwet en het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot de waardering van de pensioenverplichtingen.

Artikel 126 Pensioenwet: vaststelling technische voorzieningen

- 1 Een pensioenfonds stelt toereikende technische voorzieningen vast met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.
- 2 De berekening wordt uitgevoerd met inachtneming van de volgende beginselen:
 - a de technische voorzieningen worden berekend op basis van marktwaardering;
 - b de voor de berekening van de technische voorzieningen gebruikte grondslagen inzake overlijden of arbeidsongeschiktheid en levensverwachting worden gebaseerd op prudente beginselen.
 - c de methode en de grondslag van de berekening van de technische voorzieningen blijven van boekjaar tot boekjaar ongewijzigd, tenzij wijzigingen daarin gerechtvaardigd zijn als gevolg van een verandering van de juridische, demografische of economische omstandigheden die aan de hypothesen ten grondslag liggen.
- 3 Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over de wijze van berekening van het minimum bedrag van de technische voorzieningen, de daarbij in acht te nemen voorzichtigheidsmarges en kunnen regels worden gesteld over de frequentie waarmee de technische voorzieningen worden berekend.

Artikel 2 Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen: hoogte technische voorzieningen

- 1 Het bestuur van een fonds stelt de hoogte van de technische voorzieningen vast op basis van de contante waarde van de verwachte uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot de datum van vaststelling opgebouwde pensioenverplichtingen
- 2 De contante waarde wordt vastgesteld op basis van een door de DNB gepubliceerde actuele rentetermijnstructuur
- 3 Een fonds stelt de omvang van de verwachte uitgaande kasstromen vast op basis van verwachte marktontwikkelingen en voor het fonds prudente verzekeringstechnische grondslagen waaronder begrepen de voorzienbare trend in overlevingskansen.

In RJ 610 alinea 248 staat het volgende over de waardering:

De pensioenwet schrijft waardering van pensioenverplichtingen tegen marktwaarde voor. **Op grond van het inzicht vereiste dient de voorziening pensioenverplichtingen te worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde).** De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op de balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente. Het wordt aanvaardbaar geacht om hiervoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB te hanteren, mits consistent toegepast.

In RJ 610 alinea 249 staat het volgende over de actuariële uitgangspunten:

Bij de bepaling van actuariële uitgangspunten, zoals voor overleving en arbeidsongeschiktheid, dient te worden uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening dient te worden gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De gehanteerde uitgangspunten dienen te passen binnen de eisen die de Pensioenwet stelt ten aanzien van actualiteit, prudentie en consistentie, rekening houdend met fondsspecifieke kenmerken.

Het bestuur van een Pensioenfonds zal een uiteenzetting geven van de gehanteerde grondslagen in de toelichting van de jaarrekening. In RJ 610 alinea 253 staat hierover het volgende:

In de toelichting dienen de veronderstellingen die voor de bepaling van de pensioenverplichtingen zijn gebruikt, alsmede wijzigingen daarin ten opzichte van het vorige verslagjaar die een significante invloed hebben gehad op de hoogte van de pensioenverplichtingen te worden vermeld. Hierbij dient in ieder geval ook de toegepaste overlevingsgrondslagen worden gemeld. Belangrijk is toe te lichten op welke wijze rekening is gehouden met de voorzienbare trend in de overlevingskansen. Indien de gehanteerde methode leidt tot belangrijke onzekerheden in de post voorziening pensioenverplichtingen zal dat ook moeten worden toegelicht in de jaarrekening.

HERZIEN PER 21 APRIL 2011

Bijlage 2: Inge vulde vragenlijst NBA inzake totstandkoming prognosetafel AG2014

1 Hoe is de ontwikkeling van het nieuwe prognosemodel tot stand gekomen en waarom heeft het AG gekozen voor een ander model?

Bij de publicatie van de Prognosetafel AG2010-2060 heeft een commissie van deskundigen een aanbeveling gedaan om de mogelijkheden van een stochastisch model te onderzoeken. Het AG heeft vervolgens bij de Commissie Sterfte Onderzoek (CSO) de opdracht uitgezet om dit te onderzoeken en zo mogelijk een stochastisch model te ontwikkelen. De CSO heeft een werkgroep (Werkgroep Prognosetafels) ingesteld met de opdracht onderzoek te doen naar een groot aantal modellen. Op basis van dat onderzoek heeft de CSO aan de hand van vooraf opgestelde criteria een model gekozen. Uit het model kan op basis van de best-estimate de Prognosetafel AG2014 worden bepaald.

2 Wat zijn de fundamentele verschillen tussen het oude en het nieuwe model?

Prognosetafel AG2010-2060 en Prognosetafel AG2012-2062 zijn deterministische modellen gebaseerd op Nederlandse data uit het verleden van het CBS. Vanuit die data is een korte- en een langetermijntrend bepaald die de basis zijn voor een sterftetafel voor een periode van 40 jaar. De Prognosetafel AG2014 is gebaseerd op een stochastisch model en gebruikt naast de Nederlandse data van het CBS ook de Europese data uit de Human Mortality Database (HMD). De HMD bevat gedetailleerde en vergelijkbare landelijke sterftecijfers die gebruikt worden bij het construeren van overlevingstafels. Voor het opbouwen en presenteren van de database wordt een set van algemene beginselen gebruikt. Ook het CBS gebruikt een model dat gevoed wordt met data van andere landen. Blijkens de publicaties van het CBS worden deze data eveneens uit de HMD gehaald. Nadere informatie over de HMD en de volledige beschrijving van het protocol is te vinden op <http://www.mortality.org/Public/ExplanatoryNotes.php>

Voor de Europese sterftedata zijn die landen geselecteerd die een Bruto Binnenlands Product (BBP) hebben dat boven het Europese gemiddelde ligt. Dit zijn naast Nederland de volgende landen: Luxemburg, Noorwegen, Zwitserland, Oostenrijk, Ierland, Zweden, Denemarken, Duitsland (tot 1989 West-Duitsland), België, Finland, IJsland, Engeland, Wales en Frankrijk.

Door het gebruik van de Europese data is er sprake van een stabielere toekomstverwachting voor de Nederlandse sterfte. Op langere termijn groeit de Nederlandse prognose naar de Europese prognose toe volgens het model.

3 Heeft het nieuwe model effect op de vaststelling van de bestaande ervaringssterfte

Ervaringssterfte is afhankelijk van de fondsspecifieke kenmerken. In de praktijk pas je de Nederlandse sterfteverwachting op het fonds aan door middel van correctiefactoren. Bij een nieuwe prognosetafel is het logisch om de ervaringssterfte daarop aan te passen of vast te stellen dat een aanpassing niet noodzakelijk is.

4 Zowel het AG als het CBS publiceert periodiek een prognosetafel. Hoe moet de prognosetafel van het AG gezien worden in relatie tot de CBS-prognosetafel?

Het model van CBS heeft niet als specifiek doel om de sterftekansen in te schatten voor de pensioen- en verzekeringswereld. Dit model wordt onder andere gebruikt voor beleidsvraagstukken bij de overheid. Het Prognosemodel van AG heeft wel dat specifieke doel. Inhoudelijk gezien gebruikt het AG-model een vergelijkbare stochastische techniek als het CBS-model. Beide zijn gebaseerd op een Li-Lee multipopulatiemodel.

Conceptueel is het AG2014 model eenvoudiger van opzet. Het model is volledig reproduceerbaar en het heeft de mogelijkheid om stochastische scenario's te genereren. Er is wel een andere kalibratiemethode gebruikt, het effect van roken is niet apart gemodelleerd en er wordt geen gebruik gemaakt van 5-jarige leeftijdsgroepen.

5 Op welke wijze heeft (externe)validatie van het ontwikkelde prognosemodel plaatsgevonden?

De schattingen van de Prognosetafel AG2014 zijn gedaan door de Werkgroep Prognosetafels en daarna gevalideerd door de CSO. Dit betekent dat na de modelkeuze en de vaststelling van de datasets, die zijn gebruikt voor de kalibratie van het model, de werkgroep de toegepaste methodiek heeft beschreven in een uitgebreide rapportage en de uitkomsten heeft opgeleverd voor de best estimate sterftetafel, cohort- en periodelevensverwachtingen en effecten daarvan op de waardering van de voorbeeldportefeuilles. Vervolgens is door de CSO vastgesteld dat die uitkomsten op onafhankelijke wijze zijn te verkrijgen uit de modelbeschrijving en de startdata. Daarmee wordt gewaarborgd dat de resultaten onafhankelijk replicateerbaar zijn.

6 In de regelgeving wordt bij het bepalen van de technische voorzieningen uitgegaan van de 'meest actuele informatie'. Wat wordt daaronder verstaan en hoe moet daarmee worden omgegaan als nieuwe informatie beschikbaar komt?

De Prognosetafel AG2014 is gebaseerd op de meest recente Nederlandse en Europese data. Voor de Nederlandse data is gebruik gemaakt van gegevens van het CBS tot en met 2013. Voor het datapunt 2013 was sprake van een voorlopig datapunt dat slechts beperkt afwijkt van het definitieve datapunt. De reden voor het gebruik van een voorlopig datapunt heeft alleen te maken met de publicatiedatum van de nieuwe prognosetafel en die van het definitieve datapunt. Voor de Europese data is ook gebruik gemaakt van de meest recente gegevens. Voor die landen waarvoor de data niet beschikbaar was tot en met 2013, is dit opgelost door de data aan te vullen met de projectie tot en met 2013 en vervolgens het model opnieuw te fitten op de op die wijze gegenereerde dataset tot en met 2013.

7 Wat is de waarde van het stochastisch model voor de verslaggeving van pensioenfondsen en verzekeraars?

De best estimate is in deze publicatie gedefinieerd als de meest waarschijnlijke ontwikkeling en wordt gevonden door in de stochastische vergelijkingen alle toekomstige storingstermen op nul te zetten. Het gemiddelde van de hoogte van de pensioenverplichtingen in een groot aantal simulaties blijkt vrijwel gelijk te zijn aan de meest waarschijnlijke uitkomst van toekomstige sterfte zonder storingstermen.

Daarnaast kan met dit model de onzekerheid in kaart worden gebracht. Het model genereert scenario's met toekomstige mogelijke uitkomsten. Door de ontwikkeling van een portefeuille voor elk van deze scenario's te berekenen, kan inzicht worden gekregen in de implicaties van sterfteonzekerheid op portefeuilleniveau. Over de mogelijke toepassingen daarvan is meer te lezen in de publicatie van het AG.

8 Hoe wordt in de AG-publicatie omgegaan met periode- en cohortlevensverwachtingen?

Tot en met de publicatie van de Prognosetafel AG2012-2062 is het AG voor de levensverwachting uitgegaan van de sterftekanzen voor verschillende leeftijden binnen één prognosejaar, i.e. de periodelevensverwachting. Er werden sterftekanzen voor de komende 51 prognosejaren gepubliceerd. Met ingang van de Prognosetafel AG2014 beschikt het AG over een model waarmee op eenvoudige wijze ook de sterftekanzen voor een langere periode kunnen worden geschat. Dit betekent dat een persoon nu gedurende zijn hele leven kan worden gevolgd. Wanneer de levensverwachting wordt berekend door de sterftekanzen te hanteren behorende bij het jaar waarop de betreffende leeftijd is bereikt, ontstaat de cohortlevensverwachting.

In de pensioen- en verzekeringspraktijk wordt sinds de introductie van de prognosetafels altijd al gewerkt met de cohortlevensverwachting om de hoogte van de technische voorzieningen vast te stellen. Het AG sluit daar nu bij aan door ook in de communicatie de nadruk op cohortlevensverwachtingen te leggen.

9 Hoe is het overleg geweest tussen de beroepsorganisaties AG en NBA?

Beide organisaties zijn zich bewust van de impact van een nieuw model en prognosetafel voor het effect op de hoogte van technische voorzieningen en premies voor pensioenfondsen en verzekeraars. Het model moet naast een goede inschatting geven voor de toekomst ook transparant en actueel zijn. Het AG heeft daarom de Prognosetafel AG2014 en de totstandkoming daarvan uitvoerig besproken. Het resultaat van die gesprekken is neergelegd in deze Q&A.

HERZIEN PER 21 APRIL 2017

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Postbus 7984
1008 AD Amsterdam
Antonio Vivaldistraat 2-8
1083 HP Amsterdam
T 020 301 03 01
nba@nba.nl
www.nba.nl

LIJVEN PER 21 APRIL 2017